

71
195. AGx23 5
118

С.Т.ВѢЖИЧКА.

ІН АРФЕІР
ЕІЛӘХӘМ
АВАНЧАКУА

~~71~~
~~1195~~

~~ABx23 $\frac{5}{118}$~~

V. Mansvetov.

Iharŋeip eiləxəm abahŋakua

Eiteigəeiŋ S. Bŋania

Арһənttəŋra.

Apsnə.

1932 ŋ.

Aqua.

НАЦИОНАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА
АБХАЗИИ ИМ. И. Г. ПАПАСКИР

Апснә ASSR. Аһәнтәҗра акиәпхиәрта „Lenin“ iәx13 зхәи.
Azakaz № 1595. Atiraz 1500. Apliҗ № 16-B.

Hþəla iataxəup aþər.

A'16-þəi aþartia eizarafə Sþalin iþeiþ: „hara ihayha-uam akulakja, afajja rənɣarrakua, axa uərt akulakja rənɣarrakua rəqaçarə auəskua uña pasa izlahapsaxşaz eipş anɣarrakua hamaməzt. Uajə hara ihamouþ amɣ, uərt rənɣarakua rəpsaxra halsoiþ hara hkolxozkuei hsovxozkei rəla.“ İçabərgəɣqiangiə fta hara ihamouþ asoveþr qa. 1930 şəkusa azənþəi aşəkus azən macara h'kolxozkua ilarçeiþ arəç 42 milion gekþar adgiəl, uərt akolxozkuei asovxozkuei rəmyala ayamlara ihamaz hxaagəet. Sənþarəi aşəkus azə akolektiv uətrakua rəþ iaadrexəiþ irəjazanə auətratəx. Akulakja apərxagarakua qarçoiþ iagia rəlsərgiə, axa uəi azə eiçaxara aməxiua akollektiv azhara iaþəup.

Uajə auətra aqaçara anays iəqaçarəne iəgəlouþ aþər bahyakua rərɣiara. Uajraanza arəi auəs ckiə ifakugəla-məzt, napə dkelara amaməzt.

Aþər bahyakua uəi aqara napə rədahkeloməzt, imaynə iəqahçon. Tauadi aamstei akulakjei irjənɣaz rbahyakua irweinə hxə iaharxuom. Aþər bahyakua xəlapş-ra-cxəraara rəmam aqənþ, aþər--ɣayra bzəianə iaarəft-uam.

Aþər aazara, aþər arɣiara hara hɣə məcxu guxi-aas oyə imam. Eiharayəkgiə arəi auəs paþəu akurç-om, iuəs ɣeingiə iərpɣiazom.

Aqa, aha uña, agiərtgiə ubas irəxuapşuoit, zakuz-ei, ianuguapxa iufeiþ, uña iəlouzei-ña. İagiçabərgəɣ-qianə, ubasɣia izəpsou, aþəntkarrafə marəxuəs iəlou

eilmərgakua iaxuapsuoit. Alər, uəs başa fəṛə xaaur uaha ialouzei-ña akuəm iṣaxuapṣṣəu, alər zda oyə dxu-artam xnəqugaga fəṛəu. Arəi çara dəula agura rgo-ur, ixaçour. Akuac, auətra təx uha rəda oyə dəṣxuar-tam eipṣ, fərdagiə dəṣxuartam.

Uəi adagiə alər aagaləxnə iəpxiazour. Alər ialə-rxuoit afabrikakuei azauadkuei rṣə akəi-akəi eipṣəm-kua afaṛ bzəiakua. Arəi xuə dəu zmanə iəqou ako-ur. Añaə nṣəçqa aṛəm həntkarraxi iəganə anərxaga maṣənakua rzə iahpsaxər qaloit. Abas ala abahya qaç-ara akər zçazkəua akour aqənṛ, xəmpada iəqaçəṛəu uəsəu. Arəi iəṣtnaxroun apxiazəṛəi atəp, hara h'qan-xayəjlar rənxxarraṛə. Asovet müə eihabəra iakurçəit ax-uṣəksa anqamtazə, yənṛ rəla iazdərharazə iəqakuou abahya çla irəçakəu adgiəlkua. Yənṛ rəlagiə eizərhaṛəu abahyakua rṣəyrakua. Ubas iqalarou n oypṣə çəpxiaza aṣəkusan 25 kilogram eičamkua aṛə iaurəṛə. Uojə oypṣə çəpxiaza aṛə imaɥzanə iəṣiaua akumkua.

Iəquzei qaçaṛəs, hbahyakua eionxaracə, iṣiaracə?

Zegı rapxia hakularou n pasa aya iaxqianə amqəm-xarakua ihamaz hazlariaaiz amya. Arəi abahyakua reila-çara r'kolektivṛa mya,—auətra-bahyakua r'kolxozkua r'sovxozkua rəqaçara amya.

Ojəṣta şamaxamzar aqajlar zegiə eilərkaait akolek-tivizacia bziaras-kiarəs ialou. Akalakikua raaiguara araion-kua afabrikakuei azauadkuei rəvarakua rṣə auəsujəi ama-çəura ialou auaai eilalanə ialagəit auətra-bahya kolxozkua rəqaçara. Auətrakuei abahyakuei akalakiua rguəlarəkəit. Eiharazak auəsəuɣa r'noselkakua zegiə rṣə irəmour abahyakua rzə adgiəl uqastka dəukua.

Abahya aſər Ƴayra bzia aanaſtracə, iataxəuſ aca-
raara, aznəquara bzia, ubri aqənt iamazarouſ abart reipſ
abahya Ƴrakſorkua, aitaſagakua, axuſ kuƳagakua, iataxəuſ
amaƳaxu ſſagiə, iaſhəſn: aƳqaraſaſkua, auarkitra ramakua
uſa ubaſ agiərtgiə. Abartkua zegiə qarçoiſ h'zauadkua
rƳə. Akolxozkuei a'ſovxozkuei rbahyakua iroueit anə-
xaga maſənakuei egiərt amaƳaxukuei. Ubrəi anayſ h'hənt-
karra irnatoit acxəraara amƳəmxə nxayəi abjara nxajei
rbahyakuagiə. Art acxəraara rnatoit kontraktacia haſabla.
Ahəntkarra iqanaçoiſ adogovor-akontraktacia xaz Ƴədala
abahyakua zmakuou rƳə. Uəi apqara-akontraktacia iazla-
həua ala xaz-Ƴəda bahyakua zmou zaa-apxia iroueit para
pətk, anərxaga maƳaxukua, ajla, abartkua zegiə rzə xaz-
Ƴəda bahyakua zmou ualſ rxə iadərçoiſ iməcxunə ixaſa-
laſunə iroua aƳayra həntkarra iadərɣuharacə.

Kontraktacia xaz Ƴəda nxayə izə daara uəſ bzioſuſ,
izban akuzar inatoit aməruəgakua, ajla uſa iitaſkuou.
Aməruəgakua zegiə anioulakı, hərəſ iataxəuſzei, tənƳ
guaqrak iəmazamkua ibahya irƳioit, iqaiçoiſ.

Abahya nxarra akıar bzia aanaſtracə, iataxəuſ ƿər
ſort xkək qauçaracə. Abahya aſort xkkua irajanə
rəqaçara iapſam, kıar rəlçuam, izban akuzar, aſərkua zegiə
aamſjak azə izəluom, aſərkua anzeicəmlakı aizgara
xaz-xazə aamtakua ataſxoit, iaſagiə aharq rajaxoiſ,
abahya axəlapſra, acxəraara iapərxagaxoiſ, naſgiə təiƳəſ
akalakı axı, ma daƳaqara aſəirtaxı iangəƳəu znək iuəz-
guoam, znəkaz iugaſa azə 2-3-4-n. icaƳxoit, aſ anakuxa,
hərəſ iataxəuſzei, aharq rajaxoiſ, auəſ iapərxagaxoiſ. Aſər
bahya anəqouçoua, ialəxəuſ ubri eipſ aſort; laſſə iaxı-
əſtou ipxataſmxaua, agara aanaſ amyəqnə aƳhara zmou.
Eipſəu aſortkua, abahyakua rƳə iaadrəxua-iraəzoua, naſgiə
kıar bzia zlou, iaſtəuſ a'ſtandarſ-hə.

Ojə akolxozkuei, xaz-ƣəda nxarrakuei irəçarkua abahya dgiəlkua daaraza irəzhait-irajaxəei. Axuəşəku-
çari aplan ahasab ala 1933 ş. anjamtanza art abahyakua
daşa xu-xutak rəla rəzharon. Axa arəi eips aƣə, aƣər-
çla—qabəm, iaraznak şəkusəkala aƣər unatoua izə-
qalom. Ubartkua rəən, abahya ƣakua eizhanə rƣei-
bətənə aƣər aarəstua ialagaanza, inagzazanə hxe iaharxua-
ron eiuəstnə, eilatətanə ihamou abahyajkua. Ari eips
abahyakua hara hƣə irajon, h'kolxozkua rƣə iəqon
abahyajkua eilərgamkua eiuəstnə iəqon 18 nəzəki gek-
tar dgiəl rxəpxaazara iaçankua.

Abart abahyajkua rəƣeira, rƣakuərgəlara—uals iha-
dəp iaarlasnə, iqahçaracə. Ari auəs qaçarə naħagza-
ron sənçari aşəkusan abolisevik, aapən 1932 ş.
azən, axa iqalaşt iaxizaxımzakuaazgiə, uərtkua rƣə xəp-
pada iqaçarəpən abolisevik, aapn 1933 ş. azə.

Abartkua abahyajkua şəƣeirəu şƣakuərgəlarəu abri
atquə çaqa iaħoi.

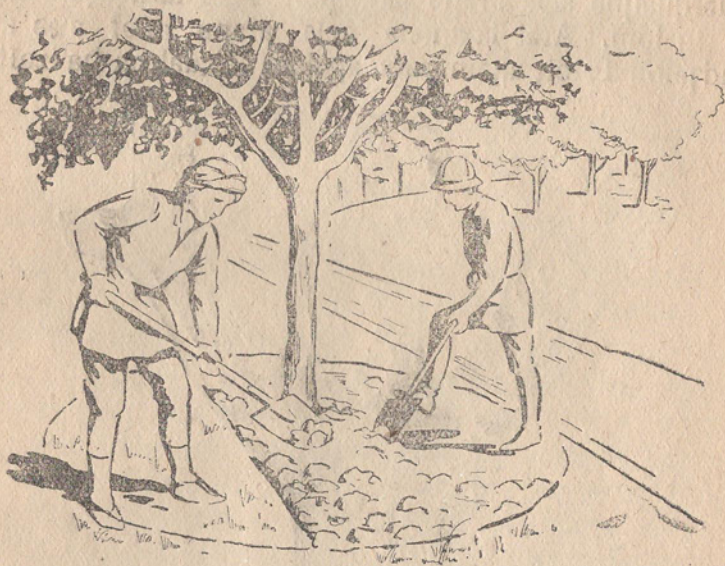
Eiləxəm-eiuəŋə abahya zəkugəlou adgiəlkua auəs şərzəuŋə.

Açla aƣapəƣə ahaskiən eilapanə iratəmkua ianə-
qalalak, açla adəƣə izneiuan, amra apxare iahauei.
Amrei ahauei ianamoulak açla izƣeixom. Ada anƣei-
mxa, amƣ maƣnə ianəqala, açla iazxaşa aƣar-ajr adgiəl
ialəxnə xəxi iazdəkuçouam.

Ubartkua rəən, abahya cəərəa zmamkua eiuəŋə
iəqon aƣə rapxiəza iaxəxəpən ahaskiən eilapanə iəqon.
Nas, xəxri ahaskiənanaxəxalakı adgiəl eilaritəpən,
arçərə-uac atəpən.

Açlakua rəzhara, rƣalara ƣeixaracə iataxəpən irajənə
arçəgakua, Art arçəgakua açla adakua rəla adgiəl ialna-

xueit. Adgiel arɣera aumtar, iara adgiel ialou arɣera zegiə açla ianalnaxlakı, nas ɣaras iataxəuzəi, adgiel faxı-axoiɥ. Açlakua afaɣ-ajɣ anərmoulakı, amla iagoua iala-goit, uəs ianəqalalakı—awayra mauxoiɥ.

Asaxia № 1. Açla iakuərşanə adgiel rzueit, azra aan auac rɣəragiə artoit.

Abahya afaɣ aazəftua awə, açlakua iaarəkuərşanə adgiel eilarıfəazargiə iazxoit, abahya dgiel zegiə ailoumər-ɣakua. Aɣaɣa bɣarakua rəw ilouɣar qaloit auətra təxkua, axuiɥ zləɣua açiaakua, mamzargiə vika-akıar alapsanə.

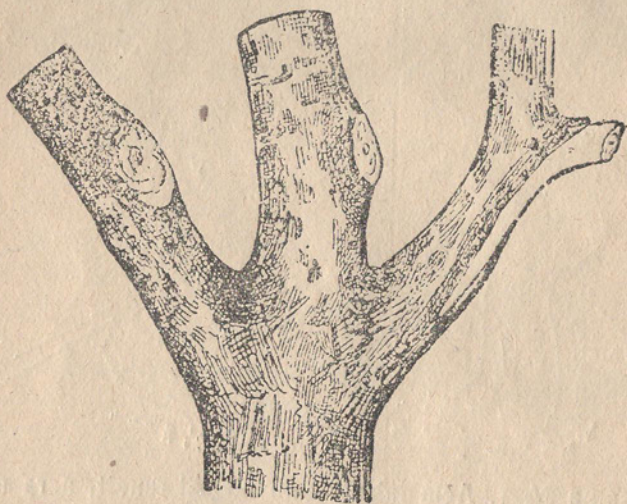
Açla afaɣə iakuərşanə adgiel zlaɣəuɣ, eilarıfəlaɣəuɣ aapənəi ɣayrataganəi. Arxən aqgiel ɣalaɣəuɣ ɣagala.

Adgiel azrei awara-ailarıfərei raan ueizgiə-ueizgiə

ikuəxlaɾəuɾ ahaskiənkuə aanməɾkuə. Ubrəi aamtəzə adɾiəl iatalaɾəuɾi aɾɾəra.

Aqɾiəl dəɾɾueiɿ eihaɾak uacla, iagiazxoɿɿ yəşəkusa-xəşəkusa rəənzagio. Çla sənək, iartoɿɿ uardən—bzak.

Abahya aɾə ckia izzəmdəruə, abahyaqəçayja, auac eikuəɾquaynə acla əfənə iadrəɾloɿt. Axa as aqəçara xuar-tam iqalom. Arəi iaxqianə acla əfənə anəɿ aɾə auac axiadɾəlou iɾioɿɿ əyəmazara apakuə şkuakuə-ña izəftou.

Asaxia № 2. İcabəɾgnəi iəcabəɾgəmkuanəi aɾəpqaara

Arəi əyəmazara iaxqianə aɾəɾ ɾayra eiçaxoɿɿ, znə-zənla aqlagio pxastaxoɿɿ, ibɾəsueiɿ. Ubrəi aqənɾ auac rɾəra anoutouə, əfənə iadəpsalamxarouɿ.

Eiueɾəu aɾəɾ bahya aɾə adɾiəl dəɾɾueiɿ dəryegiox mineral rɾəgakua rəla, eihaɾak ɾəmasslak rɾəgala. ɾəmasslak rɾəga 600 gram idərkənə 1 kilogramk aqənza artoɿɿ çla sənək.

Açla şaqa akura dæuæu aqara, aţamasslak rţæga iaha irajanæ iataxæur.

Aţamosşlak uæmamzar, acæn xuras yænţ ræla ei hanæ afosforiţ şælala adgiæl uærţær qaloiţ.

Znæ—zænla amineral rţæga auac alapsaanæ iqarçoiţ. Abrei eipş aʔæ amineral rţæga yænţ ræla eiçæræur aţo-masslak açkæs.

Adgiæl uærţær qaloiţ xualagiæ. Çlasaræk iataxæur axua xpa idærknæ xukilogramk rqænza. Arţægakua zegiæ iræc-knæ, zegiæ ireionæur iguzanæ iæqou apsaaʔ uac. Çlasaræk iataxæur 400 idærknæ 800 gram rqænza.

Zegiraçkæs aʔayra bzianæ iaanaştueiţ azoţ rţægakua. Azoţ rţægakua rqænţ zegiæ raçkæs iaha uxæ iauærxuoiţ sernokislæi ammoni-ña izæştou.

Aquæd axiælou adgiæl azoţ rţæga aueiţ. Ubræi aqænţ açlakua ræbjara aʔaňakua rʔæ elaçæræur aʔvika, mam-zargiæ akiar alapsanæ. Apslæmz dgælaʔæ ilarçoiţ liupin. Apxæn abart açiaakua anæiţlagi, adgiæl ialaʔaouæræur imærçauælaʔakua, izban akuzar ianeilabaalagi, adgiæl azoţ rţæra rajanæ iartoiţ ʔayratagalan eitajaouæræur, axa uæşqan açkæs iaha içauælanæ ijaouæræur.

Abahya adgiæl azæ dæryegæx daara ibziouŕ arţæra çaura—auac-zæ. Abahyaʔ, aqgiæl şaqa iřaxiou, açlakua şaqa idæuu ala, arţæra zgiæ iaha irajanæ iataxæur.

Vajaşækusa zxæçua çlasaræk iataxæur 120 liţra ar-ţæra-zæ. Açlakua arţæra-zæ ræçærara qaloiţ apxæn, aİtra ialganæ aİær-xuæţkua anælnagoua aamtazæ.

Arţæra-zæ qarçoiţ abas ala: Aolær abza eitabza aqænza itouæpsoliţ aj uac, ma apsaa ruac, nas zæla ixa-usrpaauæiţ.

**Amaxu anpəuqaaua-ianeiləuxəua, aʔə dərno
amarla knə iʔəuqaauəiʔ.**

Amaxu anpəuqoua, iaxamiaaua ickianə iʔaknə iaməp-
qaatəup, axʔasta alh̄houa inməʔkua. Zəxʔasta ickianə
iampqaau aʔə axura iərlasnə iənoioiʔ, eimaloiʔ. Iʔaknə
iəxʔam, zmaxu ələh̄houa inəʔəu axura zeimalouam,
ianbajxalakı acla tanarbaauəiʔ-iguayaxoiʔ, uəi iaxqianə
acla zənza ipxastanaʔueiʔ.

Znə-zənla amaxu zegiə zənza iʔaxəmʔakua amaxu-
takua aneiləpqaalaʔəu qalaloit, uəsqaŋ aʔəʔquər aʔə am-
axu ʔəc axialəiaaʂa iaçaknə ixəuʔoiʔ; amaxu analəiaalakı
axura lassə ionioiʔ

Amaxu xiamta anampəuqaaua xəxi aganaxi rəla ap-
qara ualagar, zənza ipəuqaanza aʔəznəm̄kəlakua iamyə-
rənə-iadjanə acla aʔei aʔəi adhanə iagoiʔ. Ubri qamlaracə
apqara ualagaanza bahya xuarxila amaxu axipəuqaʂa çə-
qala aʔəquara autoiʔ. Nasouŋ ianpəuqaʂa.

Amaxukua ianakuzaalakgiə eiləxlaʔəup bahya xua-
rxila, bahya markatəlla. Amaxu xuʔkua eionəup rxəʔʔa-
ra-reiləxra bahya h̄əzbala, ma bahya markatəlla.

Amaxuta ssakua aneiləuxua çla dəuzzak̄ akuəmzar
xəxi akulara ataxəm. Abahya markatəl uəi iazknə iəçou
alabou iaxaçanə-iadʔəhalanə, nas aʂaxa auə adhalanə çə-
qa ugəlanə ailəxra ualagoiʔ (asaxia № 3 iunarboua abah-
ya markatəl ala).

Amaxu ʔpakua rəəpqaastakuei amaxu xəʔʔastakuei
zegiə bahya h̄əzbachala ickianə iʔaxrəkuʂaaʔəup, nas
rəpqaastakua (uəi azə iəçou) aʔəga (axiʔə) rəxiʔəup,
axura onanza itanamərbaaracə. Arəi axiʔə akətaʔ aq-
anxayə ianəitaxəu ipəxiamʔar alʂoiʔ, ubrəi aqəŋʔ uəi
acəmxuaras anəʔapʔ, aj-ʂʂa alaçanə eilarfəlnə apqasta

iaxiifər qaloit. Axa idərnə iłəmazaait, apqasta akgiə axi-
əmłzakua anətra šəqamloua. Amaxu ssaŋŋiakua nxargiə
amaxu ĩpakua ueizgiə-ueizgiə rəpqastakua atəga axiŋə
rəxiŋəzarouŋ.

• Acla ailəxra (aməxukua rəŋŋara) qaloit Ƴayratagal-
an rəbonkua ankapsalakı, nasgiə aapənra aaua anxara
ianalagalakı, acla azə alalaanza (aapənraz ailəxra iaha
eionəuŋ). Aguaon ououua zguəlou abŋa, aca (viŋnia) uŋa
agiərt aŋər çlakua reipš ailəxra-ailəpqaara rtaxəm, amala
iymazayəuəi ipŋan əiqouəi aməxukua eiləxlaŋəuŋ akuəmzar.

Acla eizyəda ueiŋaharouŋ, acla ymazay uxuəŋŋərouŋ.

Eeiŋahara, xlapšra bzia zmou acla, lassə iəjuam, ip-
xastaxom.

Xlapšra zmamkua anapə zguə abahyakua rŋə, yaj-
ei-jaba šəkusa rzə aŋərçlakua Ƴyra aarməŋtua; feida rəm-
amkua iqaloit. Xəlapšra zmou, napə zədkəlou abahyakua
rŋə xənyajei-jaba šəkusa zxəçua açlakuagiə aƳayra bzia
iaarəŋueit, feida dəugie qarçoit. Zənzagiə aƳayra bzia,
feida dəu aarəŋtueit abahya Ƴakua, xlapšra bzəia zmakuou.

Xəlapšra zmamkua eiueŋnə iəqou abahakua xəxi hazla-
jajakuaz rəla macara iəuzərŋeiauam, aƳəmazara zmakuou
açlakua əqazar; iəymazayəu açlakua axuŋŋəra rtaxəuŋ,
iəxuŋŋəŋəuŋ. Eiharazak napə adkəlanəi xuŋŋəuŋ iəxuəuəi
məcxuə itabaanə ataguayara zmoəi. As iəqou acla, iəŋn-
eiuə. xuəŋə-xuəŋə aƳayra aafra iəquçueit, nas iəŋnəiuə
zənzagiə iyoit.

Hara išaadrua eipš, acla axura aiueit: amaxutakua
reidhəzalara, araxu abahya italanə ianəpxastarŋlakı, aua-
yə iŋaçaŋə šəielou acla danəkulalakı aŋa axəiqioit, ama-
xu xəijoit, nasgiə açaə iououua anaslakı ianabəllakı iŋəx-
qianə ubas uŋa agiərtgiə. Açaə iəxqianə axura acla iəua iəŋ-
təuŋ açaə iabləz, ma açaə zəsəz-ŋa.

իաթ-յթ քս շլուօշ, աթալաւա իգալարօր. Ասա, աբրի
էլթ ալալա ալա իւաթաւա շաւսա, մա քսաւա ռա
իաթաւա, աթալաւա իալաւա, աւսալա ալաւա
քսաւա, իւաթաւա.

Ալա ալալա ալալա 1-42 մետր (2 ալաւա) 50 սալ.
իւաւա 70 սալ. ռաւա ($\frac{3}{4}$ իւ. ալաւա, ալ.) ալա ալաւա
ալալա. Ալա ալալա ալալա իաւաւալաւա շաւա
ալալա ալաւա ալա ռաւա կա իւալալա. Նա ալա
ալա ռալա ալալա ալա իւալաւա, ալ ալալա ալա
ալալա—ալալա. Ալալա իւալալա իւալալա ալալա.
Ալա ալալա ալալա իւալալա ալալա ալալա ալալա
ալալա ալալա ալա իալալա. Ալա ալալա ալա իւալա
ալալա ալալա ալալա, Նալա աթալա իալալա.

Ալալա ռալալա ալա, ալալա ալալա շաւա ռալա
ալալա, իւալալա, Նալա ալալա ալալա ալալա շաւա
ալալալա ռալալա ալալա իալալա իւալալա իւալալա, Ալա
ալալա ալա ալալա շաւա ալալա իալալա.

Ալալա ռալալա, իւալալա իւալա ալալա, մա ալա
ալալա ալալա ռալալա ալալա ալալա ալալա ալալա
ալալա; (ալա Ալալա ալալա ալալա իալալա իալալա
ալալա ալալա իւալալա իւալալա ալալա ալալա). Ալալա իալա,
մա ալալա ալալա իալալա իալալա իալալա իալալա,
ալա իւալալա ալալա իւալալա.

Ալա ալալալա, իալալալա աթալա ռալա-ալա իալա
ալալալալա ալալա, ալալա իալալա ալա, իալալա-
ալա, ալա իալալա իալալալալա ալալա ալալա ալա
№ 9 իալալալա իւալա. Ալա իալալա ալալա իալա
ալալալալա, իալալա աթալա ալալա ալալալա, աթալա
ալալա իալալա. Ալալա ռալալա իալա-ալալա իալա
ալալա, ալալա ալալա, ալալա իալալալալալա, ալա
ալալալա ալալա ալալա ալալա ալալալալալա, ալա
ալալա ալալա ալալա ալալա ալալա ալալալալալա, Նա
ալալալա ալա ալալալա.

Açlakua rja enagi ickianə inəqugaṭəur.

Cxəraara zmamkua eiueṭəu abahyakua rṑə açla qatəkuatqiaḡiə rjakua eiyejja, ašəslamī rxapanə, akuə-kabaa yəmazara rəxinə irəchaxuxa iəqouṑ.

Art, açla ialou afaṭ-ajṭ zegiə dara ialəṭjaanə irgoit, açla axə iaməxuoua ipsadanə iqarçoiṭ. Azən açla ajaṭ eiquəppa iakuəi ašəslamīəi rṑə rṑəṭaxueiṭ aṭər pxast-azṭoua: axuackua uḡa aḡiəitḡiə. Uəṭ irəxqianə abahyakua daara pxasta dəu roueiṭ (ESSK iačanakua abahyakua 50 milion maat rəxu esašəkusa apxasta roueiṭ).

Uəṭ abahya pxasṭaṭua axuaṭa-maṭakua açla aja-eiyeppara, ašəslamī uḡa ibṭaṭanə, ialaṭanə azənra rxərgoiṭ; ipšəur aapənra anbaaiueiḡa. Aapənra šaailaḡi zegiə rṑeibarknə, rətrakua irtəçnə aḡuərkḡiḡa açla apəṭquər aṭṭ uḡa irəsnə rəfara-rəkuəxra ialagoiṭ. Ubri iaxqianə ašəkusan iər ɣayra qamlazar qaloṭṭ. Ubas qamlaracə art apərɣaga qazçoua axuaṭa-maṭakua nəṭyalaṭəur zəḡiə ɣayratagalangiə.

Cxəraara zmamkua eiueṭnə iəqou abahyaṭə açlakua rəçkɣaṭəur, enagi rja ckianə iqazarouṑ, ui naxəsgie iqamlazarouṑ aja ṭəda eiquəppa irekunə, nasḡiə aṭəslamī rxəiaanə. Açla aja ckianə iqanaçə aṭər pxasta aztoua akə xəṭaxəṭa auam.

Ubrəi eipš iəqou açla aja arəçkɣarazə ibziouṑ adaṭṭ ṭyotka, ma aḡəzba caguə. Aḡəzba daara icaguəzar aṭaxɣala, mamzar, ichaua iqazar aquaxɣala açla aja ṭədakua eiquəppa iəqou, ašəslamīkua, ubas akuəkubaa-kua uḡa iamou zegiə aməuṭəçkɣaaueiṭ, aməuononaaueiṭ. Axa ubrəi aṭə açla daara amarṭa ukərouṑ, maṭər uṭamə-xɣrouṑ; açla ajaṭqia, amaxua uḡa uṭməçkɣarouṑ. Abart

rədagio iəqoun acla aja arəckiağa uədala uəi iazknə iqou axəqiaga.

Abas ala acla aja anəurəckiağa çaqa iaçouərtroun anfamba, ma dəpakə, nas uanalgalakı iaaizganə ua ikamp-sakua iganə ibələrəp. Bahya qaçayjak acla aja anədrəckiağa agiəaçamərizakua iara ua ikapsanə iaquəçueit. Uəi uəs ixuartam, izban akuzar ua ialaxanə iaanxoit abahya pxasta aztoua axuayya-mayakua, uərt nas dərye-giəx apxasta aqaçara ialagoit.

Acla aja drəckoit fayratagalan, ma azən mayk iaha iazəpxarrata ianəqou aamtazə. Acla aja rəckiağa— abahya pxasta aztua axuayakua aqunakueit, afayragiə axiyoit. Abas zaə afəzəqaçara-afəzərxiara iaha eionəp, apxastauja axuayya-mayakua ianjərçlakı ianərajaxalakı rakupara açkəs.

Abahya pxasta azəzua axuayya-mayakua rətrakua əkuahxəp.

Xəlapsrada eiuejnə iəqou abahyakua rəə ikaqəp aguan-sam, uəi aguan afə, acla aja irəckiamkua iəqou aqnə eips, azənra fətaxərtas irəmour abahya pərxaga aztoua axuayya-mayakua. Ubrəi aqənt, abahyafə aguan iəqou, acla aja anəurəckiağa iaməuxua, nas amaxu-qəm-axukua uha eizganə ibələrəp.

Abahya pərxaga aztoua xuayakuak ibjarçoit rəku-taonkua acla zja rəckiam aiyparakua rəə. Agiəi abarłən zhanafə izəstou aparpaləkı (шелкопряд) amajaz eips amaxu xuəyə iakuərsənanə iadçaloit. Uərt zmou amaxu-takua acla aneiləuxua iaməuxueit-iampəuqaueit amaxu işamou, mamzargiə acla eiləxrəmkua iəqazargiə uəkulanə akuəon zmou amaxutakua aləuxəroup.

Amala iarbanzaalakı afxua zınou afaçarə ufaçanə acla ukuəmlarou, izban akuzar, acla ɣnaqoiɬ, nas uəi aɣqıara iaxqianə aqəmazara aanaxuar alɬoiɬ. Ubrəi aqənt acla akıəba kədərgəlanə iuəlouçarou, zça ɬatou afxua zınam aimaa, uanəkuloua ixɬarəu amaxu xaranə uzənam-zoua iəqazar, uəsqaı abahıya markatəl labou iaxačanə iəqou ala ixɬarəu (uaxuapş asaxia № 3).

Даџа хуаџакуак, рətrakua qarçoiɬ abonə yakua rɬə (гусеницы золоторызки и боярышница“-ña izəɬtu). Uəs iəqou abonə yakua, aqəmazara-akıɬaotkua zımanə iɬaxnə iəqou rzə, alabau akuɣa eiyaɣpanə iqaçanə ialaɬəuxueiɬ, nas uərtgıə aguam axıəubəlua ialoubəluəiɬ.

Abas aguam-ɬam zegıə eizganə ibəlnə uanalgalakı, ačarmakıa rıəlnə iqaçou axuɬ aɬlakua irəkuəuɬoiɬ.

Acla aɣa anəurəckıəuaz iuɣənxaz axuayə-maɬakua aqəmazarakua akrəqazar uəi ačarmakı zə innarɬoiɬ, aɬlagıə pərxaga anatouam.

Ačarmakıa zə-xuɬə qarçoiɬ abas ala: idəuɣam marə-xuək aɬə zərsəla iuərsəfueiɬ-iuərtıueiɬ ačarmakıa. 12 liɬra azə iartoiɬ zəkıəi yəɬ gram (-3 funtk.) ačarmakıa. Ačarmakıa azərsəɬə iquəçaz anəzətlagı, azəxıɬaɬa şaqa utaxəu izanə iztəpanə iuəmuu auolər itoɬoiɬ, iztəuɬoua ueizgıə-ueizgıə mɬɬəzarou. Darakalagıə iquəçar qaloıɬ ualərzaaiɬ, daɬakəzaaiɬ, amala mɬɬəzarou iztəuɬoua, azə şaqa utaxəu ntəpanə ačarmakıa akə intəp-sanə azə ialaknouhaueiɬ, ačarmakıa zəɬueiɬ, nas afəɬ azə ckıa iaailaryəntnə uxə iauərxuoiɬ.

Abas ala iqaçou ačarmakıa xuɬə aşəslamıkua uha acla pərxaga aztoua zegıə abəluəiɬ, nas dara rxalagıə iaməɬianə ikapsoiɬ. Ubas ala aqaçara, akolxoz bahıya qəukua daara afeiqa bzıa rnatoıɬ, iagıəmarıou p iagıarlas-ueiɬ ruəs.

Arəi, abahya xutakupaga ala iakuəupar zegiə ireionəup. Jaya litra çarmakia xut zə iqouçaz irəzxoit xəçlakə 25—30 şəkusa rxəçua. Ojə hfabrikakua r xə iqarçoit matorla auəs zua amafəna xutəkupagakua.

Xaz uədala abahya qazçoua arəi amafəna ixala iaaxuarəpə aməy imam, ubrəi aqənt iaha eionəup xaz uədala abahya qaçaja zegiəiyəzara eirəunə akreicəurazə.

Atərçlakua açarmakia xutə-zə rəkupara qaloit wayratagalan açlakua rəbonikua ankapsalakı, mamzargiə aapən, açla apsə alalaanza, apətquərkua aittkua əlnagoua ialagaanza.

Açarmakia umouazar, uəsqa açarmakia xutə eips aşəslamti əgiərt açla apərxaga aztoua uha əkuzaxua dəpə xutək axiəuləit.

Arəi axif xə qarçoit abas: istəuxueit aaxutak axua, yəxutak aqəka, xutak asapən. Abart zegiə neiləçanə azə narələpənə iuərsueit akal çəora eips iqalaanza. Nas şyotka xuəpəla aşəslamti uha axiamou iaxiəuləit.

Aşəslamti atər çla aqniəadagiə əgiərt açlakuagiə xə iaanaxuəit, uərt irəxqianə atərçlakua raxi iiasueit.

Ubartkua rəqəntə akolxoz bahyakua xə itagəlan raaigua-sigua igəlakuou abaşa çlakua zegiə əkuəxzarəup.

Abahya pərxaga azəzua axuaça-mayakua, aşəslamti-kua uha rnerjarəpə, rakuparəpə Osoaviaxiəm daara cəraara dəu qanaçoit, eiharak akolxoz bahyakua xə. Ubrəi aqənt kolxoz cəpxiaza, kəta cəpxiaza iqaçəpəup, iqazarəup Osoaviaxiəm iəyeikakua. Art aiayeikakua irəmadəup araionti Osoaviaxiəm aquşakua, aiayeikakua irəueit uəi iakunagaxaşa alişəratəra, iqarçoit anxaja reizarakua xə axtəjarakua-adokladkua, iaargoit açarmakia, ubas zegiə rəla icxəraajanə ikugələup, apərxaga

qazçoua axuay-a-mayakua aşəslamı uña ayəmazarakua zegiə rərzarazə ikupajour.

Akıər abahya axıqoiť, cəxəraara bziagiə anatoiť.

Abahya arəckiarei ailəxrei macara azxom. Uəi ada-giə iataxəur, uəi anayəsgie axələpşra acxəraara, amaxuta-kua afata uña rəə Ƴəc pərxaga aztoua eitaqamlaracə.

Arəi aƳə dara icxəraagour akıər. Akıər abahya pərxaga aztoua rnəyərada-giə aça xita nnakəloiť, aça acla iapərxagamxoua iqanaçoiť. Uəi adagiə acla aya aiyəpparakua rəə zƳəzƳaxua axuackua, zegiə afueiť. Ubri aqənt irəckianə iəqou acla qatakua akıər rxierfueiť.

Açlakua akıər zxiərfua iqarçaiť abas: 12 litra azəƳə ialadərfsueiť zəkıəi yəť (3 luntək-x-giəruankk) akərəi 600 gram ($1\frac{1}{2}$ giər.) anəťapf psəlei.

Anəťapf alamçakua akıərmaçara rfəfnə iaxiəufər akua anoulaki iamzzanə iagoiť, ubrəi aqəntə ayp eidna-kələracə anəťapf zalarçoua. Anəťapf acənɣuras aj uac alauƳargiə qaloiť.

Akıər znə xazə zəla iuərfesueiť anəťapf, ma aj uac, nas akıər rfəfnə iaxiəməou ialatənə ckia eilouəzyoiť.

Açlakua kıərle iufueiť ləga şyotkala, ma ahasər eilaħanə alabə iadħalanə iəqou ala.

Acla afapə kıərle afra maria ussəur. Amaxuta dəu-kua inadərknə apat aqənza iufueiť xəxiənri çaqə. laxiən-zauəztua amaxukuagiə ufueiť. Afra aan, uacklapşnə ineibeipşnə, qara-qara bƳaməƳkua, iufəroup. Acla afata ataharakua-atəƳəarakua iamakuou zegiə tərpaarəur.

Yaja litra akıər-zə, yaja şəkusa zxəçua pfə-çlakə irəzxoĩť. Açlakua xuqəzar 5-ba—6-ba çla irəzxoĩť.

Oley hasabla inahagzap abahya ræknara uæskua.

Abart xæxi iahhakuaz roup xæmpada idærræu, iqaçar-kuou auæskua, cxæraara zægnæ eiuejñæ iæqou abahyakua rzæ. Axa abart auæskua raan idærræup, iuxoumærstæroup, abahya açæ adgiæl aaraxra—arweira şataxæu, nasgiæ açla-kuagiæ napæ şrægærxaæm. Ubasqan aup aawayra anæraja-xoua, ianæbziaxoua. Abahya ræckianæ, eilæxnæ-eilpqaanæ, iiganæ iqauçargiæ, axa ubasqan adgiæl arjæra amtakua eilamærtakua iaanuætær, egie iapsaxom, aawayra mauçza-xoit. Ubasjqiagiæ auac rjæra atanæ, açlakua eilæmxkua, imræckiakua işajæu iaanuætær, egie iapsam.

Esæşækusa abahyakua reilærgara, rræcklara, adgiæl arjæra apærxaga qazcaua axuaqakua rnærtara uha akol-xozkuei asovxozkuei ræqaçar plan ialazaroup qaçaşæs. Abahyakua cxæraada eiuejñæ iqakuou rræcklarei, amaxu yædakua ralpqarei, axuaqæ-mayakua rætrakua rnærtara uha onay uæsla imyapgaætæup.

Cxæraa zægnæ iæqou abahyakua ræweira aapænranza-ña imærpşækua irlasñæ imyapgalætæup. Apærxaga zua axuaqæ-mayakua rnærtara-rækuæxra iaha eionæup imanîa-loup wayratagalanæi azænrai. Açlakua rræckiaragiæ iaha eionæup azæn iaha ipxarranæ aamta bzianæ ianæqou.

Iænuæsmşæm azæ, mæşkæ akætæn zegiæ, arçayja, açayja akæt sovetialou uha zegiæ eizganæ kleraz qaçaæup. Ua agronom ireiñarop, rxæ iteigalaroup, idirbaroup aprakţikawæ cxæraa zægnæ iæqou abahya işaznæquaæu, işæ-weiæu.

Ua kleraz axiæqarçoua iqazaroup xaz yædala abah-yakua zmou aqanxajlagiæ, agronom ianreiñoua dargiæ azæzærynæ eildærgaracæ işæqaçaæu.

Abahya apxasta aztoua ayəmazarakua, axuaŷa-ma-
ŷakua ianəndərŷoua, ianəkuərxua, aaigua—səigua abah-
ŷakua zegiə rŷə aamtak azə auəs azəruəroup, izban
akuzar bahyak. aŷə ayəmazarakua, axuaŷa—maŷakua
əkuəxnə inərŷanə agulanŷi abahya, uəi aamtazə, uəs
iaanxar, uai ayəmazarei axuaŷakuəi iurəckiaz abahyaŷi
ieitaaiueiŷ.

Ubartkua rŷənt abahyakua rəckiarə, rəŷeirakua qa-
çalaŷəup eicərzeipsnə kolektivla. Arəi guəp uəsəup.
Abartkua eiharazakgiə guə adkəlanə auəs azəruəroup
aškəl itou aŷayŷa, akəmpər, apionerŷa.

Asocialistŷ eiclabrei aoneyuəsəurei cxəraada eiueŷnə
iəqou abahyakua irlasnə rəŷeirazə daaraza uəs bziəup.

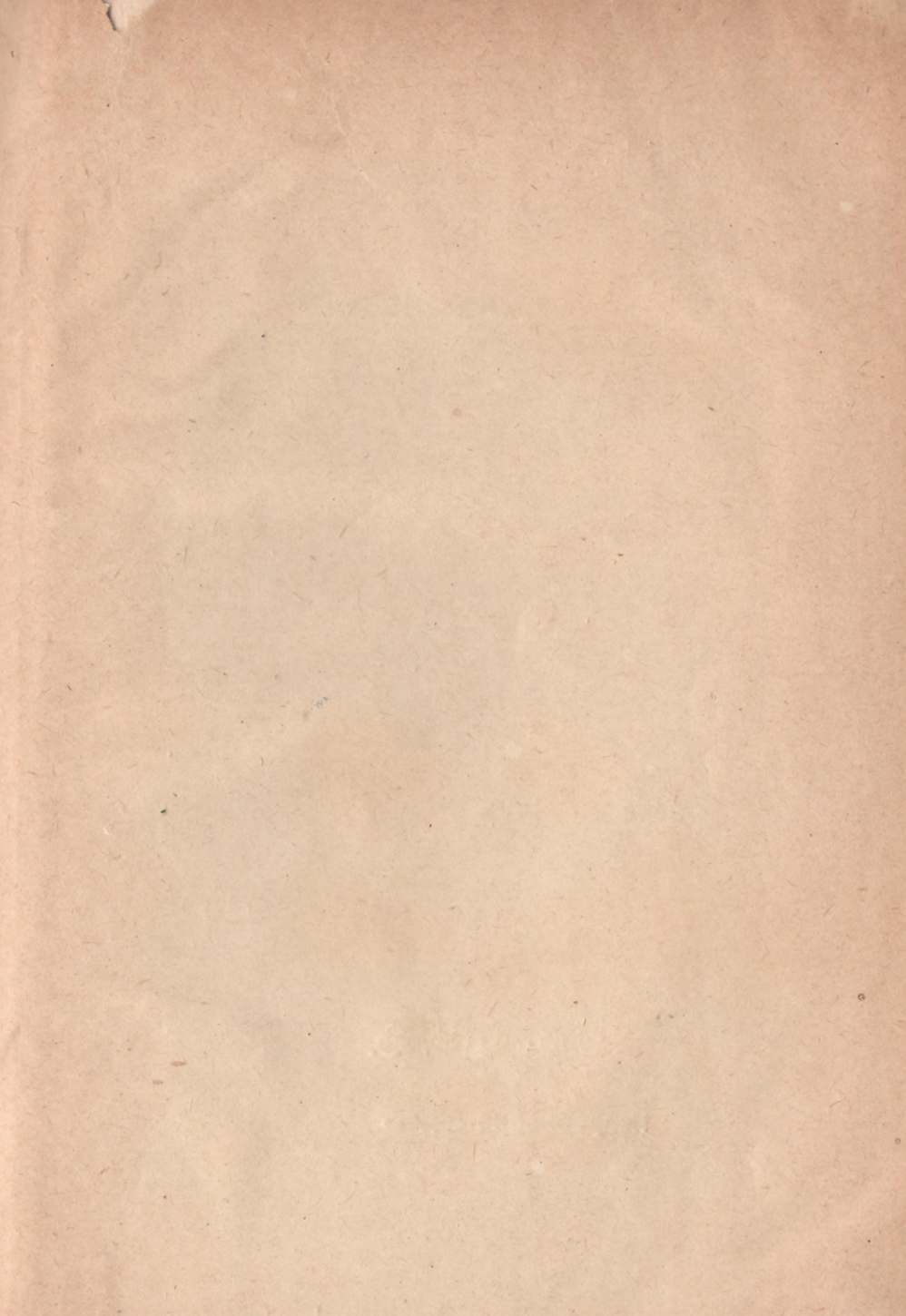
Asocialistŷ eiclabra uəs məŷ dəu alaup. Arəi amŷ
—məŷ oney eidkəloup. Baŷa imŷeiŷ ayəza Stəlin abri
aja „apəxia iŷuaŷnə, ixiantanə iəqaz aŷa asocialist eic-
labra uəs xəçaranə, uəs bziəxunə, uəs xizədəunə iqana-
çaeiŷ“.

Hara iqahçoiŷ adəuneiaŷ iəqamlac, oyə iimbac asoci-
alistŷ nıxarra. Arəi auəs aŷaçara uəsŷqiagiə imariam. Ha-
maja iagarəlşozargiə iəŷəup arəi auəs dəu iəxiəpərxaga-
xaŷa, iəxiəpdərgaŷa.

Ineixəpxiazoloua, iakəmkua, iybamkua iaapsloueŷ
apərxagauŷa (вредительские) nasgiə akəntŷrevoliuci-
onerŷa r'ŷaikakua. Ubart aŷaikakua inarəŷtagəlanə aŷan-
xayəŷlar r'kətnxala pıxasta aztouaz aənarpşeiŷ EHPU
(ОГПУ). „Aagləxra partia“ ŷa xizəs izmanə iəqaz. Arəi
aŷaika ialaz aŷəm—ŷəlanŷi akapitəlistŷa parala ixəxnə
irəmaz auəa rakuən. Uərt rəzədxəŷəiauan eibafəla aso-
veŷ mŷə iaiainə ikuəxərc, nas irtaxən apomeŷŷikŷei
akapitəlistŷei adgiəl, azauadkua, aŷabrikakua uŷa rəzədxə-
nəŷracə.

Axa uərt r'uəs anərazbuaz aʔə rxala irʔeit rəmu
şmauəz egisrələmsəuaz. Auəsəjei aqanxayəjlarəi rʔənt-
karra aʔiara aiçarxarazə uərt egia rəlşozargiə afabrikakuei
azauadkuei reiçarxara iastan, irpərxagaxəuan, axa uəsqa-
giə aproletariat işiaaic eips iiaait.

Haagaləx iazhait, ionuəruaxəeit. Akolxozkua rʔə ala-
çartakua, alaçarakua eizhait, iraotaxəeit. Abas ala amuəm-
xa nxaʔei, abʔaranxaʔei—xazʔəda nxaʔa, ʔnəla oxəla ʔa
impşzakua, işəbziaz rəpstazara uəi şakuəz aneildərga,
zegiə akolxoz nxarra ialaləeit, ialamlacgiə alalara iaʔəup.
Abas ala auəsəuja rəklasəi aqanxayəjlarəi eizguəkne
iazne eidgəlanə aotaja-akontrevoliucionerja işrəkunagoua,
atak, rəto oiey uəsərala socialist rgəlara iaʔəup.

Axu 45 k.

194

Мансверов, В.

Исправление садов: